

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 lutego 2024 roku

Sąd Okręgowy w Poznaniu Wydział II Cywilny Odwoławczy

Przewodniczący sędzia Marcin Miczke

po rozpoznaniu 20 lutego 2024 roku w Poznaniu

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa (...) spółki akcyjnej z siedzibą w W.

przeciwko L. B.

o zapłatę

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Rejonowego Poznań-Grunwald i Jeżyce w Poznaniu

z 7 czerwca 2023 roku

sygn. akt I C 2176/22

oddala apelację.

Marcin Miczke

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z 7 czerwca 2023 roku Sąd Rejonowy Poznań – Grunwald i Jeżyce w Poznaniu, w sprawie z powództwa (...) S. A. z siedzibą w W. przeciwko L. B. o zapłatę:

I. zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 2.128,96 złotych wraz z umownymi odsetkami w wysokości odsetek maksymalnych za opóźnienie (tzn. dwukrotności odsetek ustawowych za opóźnienie), liczonymi:

1. od kwoty 136,06 zł od dnia 25.03.2021 r. do dnia zapłaty,
2. od kwoty 136,06 zł od dnia 25.04.2021 r. do dnia zapłaty,
3. od kwoty 136,06 zł od dnia 25.05.2021 r. do dnia zapłaty,
4. od kwoty 136,06 zł od dnia 25.06.2021 r. do dnia zapłaty,
5. od kwoty 136,06 zł od dnia 25.07.2021 r. do dnia zapłaty,
6. od kwoty 136,06 zł od dnia 25.08.2021 r. do dnia zapłaty,
7. od kwoty 136,06 zł od dnia 25.09.2021 r. do dnia zapłaty,
8. od kwoty 136,06 zł od dnia 25.10.2021 r. do dnia zapłaty,
9. od kwoty 136,06 zł od dnia 25.11.2021 r. do dnia zapłaty,

10. od kwoty 136,06 zł od dnia 25.12.2021 r. do dnia zapłaty,
11. od kwoty 136,06 zł od dnia 25.01.2022 r. do dnia zapłaty,
12. od kwoty 136,06 zł od dnia 25.02.2022 r. do dnia zapłaty,
13. od kwoty 136,06 zł od dnia 25.03.2022 r. do dnia zapłaty,
14. od kwoty 136,06 zł od dnia 25.04.2022 r. do dnia zapłaty,
15. od kwoty 136,06 zł od dnia 25.05.2022 r. do dnia zapłaty,
16. od kwoty 136,06 zł od dnia 25.06.2022 r. do dnia zapłaty,

II. umorzył postępowanie w pozostałym zakresie,

III. świadczenie pieniężne zasądzone w pkt. I wyroku rozłożył na 54 kolejne miesięczne raty, tj. pierwsze 53 raty po 40,00 złotych każda, a 54 rata w wysokości sumy kwoty 8,96 zł i kwoty odsetek zasądzonych w pkt. I wyroku liczonych od poszczególnych w/w dat do dnia 7.06.2023 r., rat płatnych począwszy od kolejnego miesiąca po dniu uprawomocnienia się wyroku, do 25-tego dnia każdego miesiąca, wraz z ustawowymi odsetkami w razie opóźnienia w płatności którejkolwiek z rat, przy czym w razie opóźnienia w płatności trzech kolejnych rat cała pozostała do zapłaty kwota staje się natychmiast płatna w terminie z pkt. I wyroku.

IV. nie obciążył pozwanej kosztami procesu na podstawie art. 102 k.p.c.

Z powyższym rozstrzygnięciem w części tj. w zakresie punktów III i IV nie zgodziła się powódka wnosząc **apelację**, zarzucając zaskarżonemu orzeczeniu naruszenie art. 320 k.p.c. w zw. z art. 232 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c. poprzez przyjęcie, że w niniejszej sprawie zachodzi szczególnie uzasadniony przypadek uprawniający sąd do rozłożenia świadczenia na raty, podczas gdy okoliczności uzasadniające rozłożenie należności na raty nie zostały udowodnione oraz rażąco naruszają interesy powoda. Ponadto apelująca zarzuciła sądowi I instancji naruszenie art. 102 k.p.c. poprzez jego zastosowanie w sytuacji, gdy brak jest szczególnie uzasadnionych okoliczności uprawniających do odstąpienia od obciążania pozwanego kosztami postępowania.

Mając to na uwadze powódka wniosła o uchylenie punktu III w przedmiocie rozłożenia należności zasądzonej na raty, ewentualnie w przypadku uznania rozłożenia świadczenia na raty za zasadne powódka wniosła o rozłożenie należności na nie więcej niż 4 raty oraz zastrzeżenie, że w przypadku braku terminowej płatności którejkolwiek z rat, całość należności staje się natychmiast wymagalna oraz zasądzenia od pozwanej na rzecz powódki zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych z odsetkami ustawowymi za opóźnienie zgodnie z treścią art. 98 § 1¹ k.p.c.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 505¹³ § 2 k.p.c. uzasadnienie wyroku zawiera jedynie wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa, gdyż sąd drugiej instancji rozpoznając sprawę w postępowaniu uproszczonym nie przeprowadził postępowania dowodowego.

Apelacja wywiedziona w niniejszej sprawie ogniskowała się wyłącznie wokół kwestii rozłożenia zasądzonego świadczenia na raty oraz niezasadnym zastosowaniu – w ocenie apelującej, wobec pozwanej dobrodziejstwa przewidzianego w treści art. 102 k.p.c.

Nie zasługiwał na uwzględnienie zarzut naruszenia przez Sąd Rejonowy art. 320 k.p.c. w zw. z art. 232 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c. Norma art. 320 k.p.c., zawierająca kompetencję do modyfikującej ingerencji w treść stosunku prawnego będącego przedmiotem roszczenia procesowego rozstrzyganego w wyroku, stanowi jeden z wyrazów (elementów) tzw. prawa sędziowskiego. Ustawodawca pozwalając na rozłożenie na raty zasądzonego świadczenia nie określa przesłanek skorzystania z tej kompetencji odwołując się do klauzuli generalnej. Istotą tej instytucji, podobnie jak i innych instrumentów odwołujących się do zasad i ocen pozasystemowych (np. zasad słuszności, współzycia społecznego itp.) i pozwalających sądowi na jurysdykcyjną ingerencję w treść stosunku prawnego, jest umożliwienie wydania orzeczenia kształtującego stosunek prawny zgodnie ze zobiektywizowanym poczuciem sprawiedliwości (słuszności) i dokonanie korekty nadmiernie rygorystycznych skutków wynikających z "prostego" zastosowania prawa materialnego. Chodzi więc zwłaszcza o uniknięcie wydania orzeczenia, którego skutki, wprawdzie zgodne z prawem, będą jednak popadały w sprzeczność z wewnętrznym poczuciem sprawiedliwości sędziego (sądu) jako nieakceptowalne z perspektywy zasad słuszności.

Przesłanką zastosowania komentowanego przepisu jest wystąpienie szczególnie uzasadnionego wypadku. Nie jest konieczne, by wypadek ten miał charakter wyjątkowy, a stosowanie art. 320 k.p.c. w typowych i powtarzalnych stanach faktycznych nie jest wykluczone. Przed skorzystaniem z kompetencji wyrażonej w art. 320 k.p.c. sąd powinien rozważyć sytuację i interesy obu stron. Istotne dla zastosowania art. 320 k.p.c. mogą pozostawać okoliczności dotyczące sytuacji osobistej, majątkowej, finansowej i rodzinnej dłużnika i wierzyciela. Okoliczności te muszą być źródłem trudności z jednorazowym spełnieniem wymagalnego świadczenia.

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy podkreślić należy, że Sąd Rejonowy dokonał prawidłowej weryfikacji przesłanek umożliwiających rozłożenie zasądzonego świadczenia na raty, biorąc pod rozwagę zasady współzycia społecznego, a orzeczenie jawi się jako sprawiedliwe. Niewątpliwie sytuacja materialna pozwanej pozwala na określenie jej mianem ubóstwa. Pozwana ma 61 lat, żyje samotnie i utrzymuje się z bardzo niskiej emerytury (niecałe 700 zł), a nadto korzysta z środków przekazywanych jej z opieki społecznej (350 zł). Nie płaci czynszu za mieszkanie, a sam lokal zapewnia jej bardzo niski standard życia, przez co toczą się z jej udziałem odrębne postępowania sądowe. Pozwana choruje na nerwicę, nadciśnienie, kręgosłup i zaburzenia lękowe. Środki pożyczone od powódki przeznaczyła na próbę poprawy jakości życia tj. remont zajmowanego mieszkania. Opłaty za media reguluje w systemie ratałnym. Jej sytuacja finansowa jest trudna, jeśli nie wręcz tragiczna i nie jest możliwe, aby w krótkim okresie czasu zorganizowała środki na jednorazową spłatę długu wobec powódki, albowiem doprowadziłoby to ją do niemożności zaspokojenia podstawowych potrzeb, które do tej pory z trudem zaspokajają, uzyskując tak niskie dochody. Jednocześnie w perspektywie czasu możliwe jest, aby czyniąc oszczędności w kwocie 40 zł miesięcznie, spełniła wynikający z zaskarżonego wyroku ciężący na niej obowiązek zapłaty. Takie działanie pozwoli pozwanej na spłatę zobowiązań, bez pokrzywdzenia powódki, która jest instytucją finansową działającą na bardzo szerokiej skali, czego nie rokowałoby zasądzenie kwoty jednorazowo.

Powyższe rozważania pozostają aktualne także w zakresie kolejnego zarzutu apelacji tj. naruszenia art. 102 k.p.c. W myśl ogólnej reguły zawartej w art. 98 § 1 k.p.c. strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty procesu. Odstępstwo od tej ogólnej reguły przewiduje art. 102 k.p.c., który umożliwia w wypadkach szczególnie uzasadnionych zasądzenie od strony przegrywającej tylko część kosztów lub nieobciążanie jej kosztami w ogóle. Ocena stanów faktycznych pod kątem dopuszczalności zastosowania zasady słuszności odnośnie obowiązku zwrotu kosztów procesu pozostawiona została sądowi, który powinien kierować się w tym zakresie własnym poczuciem sprawiedliwości.

Ocena sądu, czy zachodzi wypadek szczególnie uzasadniony, o którym mowa w art. 102 k.p.c., ma zatem charakter dyskrecyjny, oparty na swobodnym uznaniu, kształtowanym własnym przekonaniem oraz oceną okoliczności rozpoznawanej sprawy. Zarówno w orzecznictwie, jak i w doktrynie utrwalony jest pogląd, zgodnie z którym, do kręgu okoliczności branych pod uwagę przez sąd przy ocenie wystąpienia przesłanek z art. 102 k.p.c. należą zarówno fakty związane z samym przebiegiem procesu, jak i dotyczące stanu majątkowego i sytuacji życiowej strony (zob. uzasadnienie postanowienia SN z dnia 16 lutego 2011 r., II Cz 203/10, Lex 738399).

Jakkolwiek ingerencja sądu odwoławczego w rozstrzygnięcie wydane na podstawie art. 102 k.p.c. jest ograniczona do sytuacji, gdy zastosowanie tego przepisu nie zostało w ogóle uzasadnione bądź nastąpiło z rażącym naruszeniem reguł w nim przewidzianych (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 listopada 2012 r. V CZ 58/12, opubl. LEX nr 1289063; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 kwietnia 2013 r. III CZ 75/12, opubl. LEX nr 1353220). Wydając zaskarżone orzeczenie Sąd Rejonowy co prawda nie uzasadnił przyczyn zastosowania art. 102 k.p.c. niemniej jednak mając na uwadze opisaną wyżej sytuację życiową, finansową i materialną pozwanej brak jest podstaw do uznania, że rozstrzygnięcie to wymagało jakiegokolwiek ingerencji, albowiem odpowiada prawu. Za zastosowaniem w niniejszej sprawie art. 102 k.p.c., w ocenie Sądu Okręgowego, przemawiały przede wszystkim okoliczności przedmiotowej sprawy, w tym tragiczna sytuacja finansowa pozwanej. Zresztą sam powód w treści apelacji ograniczył się do wskazania, że w sprawie nie zachodzą szczególnie uzasadnione okoliczności pozwalające na nieobciążanie pozwanej kosztami postępowania, podkreślając, że to pozwana dała powód do wytoczenia powództwa, gdyż nie realizowała zobowiązań płynących z zawartej z powódką umowy pożyczki. Jakkolwiek twierdzenia te polegają na prawdzie, tak nie sposób uznać, aby zgodne z zasadami współżycia społecznego było obciążanie pozwanej kosztami postępowania w sytuacji, gdy jej sytuacja finansowa grozi jej skrajnym ubóstwem, a środki pożyczone od powódki miały poprawić komfort jej życia, a nadto zdecydowano, że w związku z tą okolicznością zasadne jest rozłożenie żądania pozwu na raty. Świadczy to niewątpliwie o szczególnie trudnej sytuacji życiowej pozwanej, która musiała znaleźć swoje odzwierciedlenie w rozstrzygnięciu dotyczącym kosztów procesu, które w ocenie Sądu Okręgowego było prawidłowe.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

Marcin Miczke